

MUSEUMDIRECTEUR

Al ruim tien jaar leidt Sjarel Ex (58) het Rotterdamse Museum Boijmans Van Beuningen. Hoe kijkt hij terug op die periode? En hoe keren zijn Limburgse roots terug in zijn dagelijks werk? Een interview over snoeptrommels, de ontdekking van symmetrie en over hoe het is om te leven in de Oostelijke Mijnstreek.

Steeds weer een nieuwe kunsttrofee

Vier of vijf jaar was hij, toen hij in het katholieke Terwinselen van zijn ouders een groen vastentrommeltje kreeg. Veertig dagen lang verzamelde hij snoepjes in dit Zuid-Limburgse dorpje. Na deze vastenperiode mocht het doosje open. Drop, spekjes en koekjes hadden zich opgehoopt. Maar hij raakte de lekkertijen niet aan. Nu hij ruim tien jaar als directeur bij Boijmans Van Beuningen werkt, ziet Sjarel Ex (58) het museum als dat vastentrommeltje. „Nog steeds heb ik datzelfde verrukte gevoel van vroeger.” Zijn ogen fonkelen. „Dit museum vult zich langzaam met parels van tentoonstellingen en kunstwerken. Zo wordt het een prachtige, rijke verzameling met allerlei kunsttrofeeën.”

Beweeglijk vertelt Ex in donkerblauw maatpak zijn verhaal in snelle, begrijpelijke zinnen. Zijn kantoor op de derde verdieping kijkt uit over de futuristische skyline van Rotterdam. Altijd is hij bezig met het museum, soms wel twaalf uur per dag. „We zijn wereldwijd actief en ontvangen jaarlijks een kwart miljoen mensen. Om onze activiteiten te kunnen bekostigen, streven we naar tien miljoen euro aan inkomsten per jaar. Saai is het hier dus nooit.” Ondanks die beweeglijkheid, oogt hij rustig en kalm. Klopt dat? „Ja, ik blijf eigenlijk altijd relaxed. Dat komt omdat ik mijn werk heel erg leuk vind. Er komt zoveel moois uit: je creëert voortdurend nieuwe inzichten, omdat we overal naar creatieve ontwikkelingen kijken.” Zo vond Ex in 2012 een 500 jaar oude tekening uit het atelier van Jan van Eyck.

Die passie voor zijn werk komt ook naar voren in de documentaire *Conducting Boijmans*, die vanavond te zien is op het Nederlands Film Festival. Daarin wordt Ex door regisseur Sonia Herman Dolz een jaar van dichtbij gevolgd, in zijn functie als museumdirecteur. Iedereen kan

daarin van Ex een persoonlijke benadering verwachten. Of het nu gaat om een kunstverzamelaar in New York, belangrijke fondsenwerfers of om Rotterdamse schoolkinderen. Die laatste groep is bezig met een museumtour, als Ex op weg naar een goede locatie voor de foto hun pad doorkruist. Over een kwartier begint zijn volgende afspraak. Toch blijft hij wachten tot ze verder lopen. Gasten gaan voor. Onder andere die sociale vaardigheden resulteren in een museumcollectie van meer dan honderdduizend werken, waarvan enkele duizenden door Ex verworven. Verzamelen deed hij dus niet alleen in zijn kindertijd. Dat blijkt uit zijn aanvullingen op die collectie, waaronder klassieke werken van Bruegel de Oude en Rembrandt, impressionistische en modernistische schilderijen van Monet, Van Gogh en Mondriaan en surrealistische werken van Dalí en Magritte. Ex kijkt mede hierom positief terug

Wie is Sjarel Ex?

Voordat hij in 2004 directeur werd van het Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam, studeerde Sjarel Ex (Terwinselen, 1957) cum laude af aan de opleiding kunstgeschiedenis in Utrecht (1976-1982). In de jaren tachtig organiseerde hij tentoonstellingen op het gebied van moderne en hedendaagse kunst. Daarna was hij directeur van het Centraal Museum Utrecht (1988-2004), waar hij meer dan 300 tentoonstellingen organiseerde. Als bestuurslid was Ex betrokken bij onder andere het Holland Festival, de Mondriaan Stichting, de Rijksacademie, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Theater Instituut Nederland.

op zijn tijd als museumdirecteur tot nu toe. „Ik haal uit het team en de plek alles wat erin zit. Daar voeg ik aan toe wat ik in mijn mars heb - denk aan onderhandelen, fondsenwerving en kunstkennis - en daar probeer ik publieksteun voor te krijgen. Hier ben ik voor mijn gevoel goed in geslaagd en hoop dit nog vele jaren te doen.”

In zijn werk maakt Ex veelvuldig gebruik van zijn Limburgse roots. „Mijn jeugd was geweldig. Overal in Limburg bezochten we kerken. Als misdienaar en lid van het jongenskoor bracht ik honderden uren door in mijn dorpskerk. Tijdens preken droomde ik weg in de houten kerkbanken, omringd door glas-in-loodramen en gregoriaanse zang.” Ook de mijnen waren een sensatie voor Ex, waar zijn vader werkte als personeelschef. „Al die mijnwerkers liepen na een werkdag zwart van het stof over straat. We keken naar treintjes in Heerlen. Met oranje lampen reden ze een 120 meter hoge berg op, om kolenaafval te lozen.”

Tijdens die kerkelijke preken en door 'het mystieke' van de Mijnstreek, leerde Ex goed om zich heen te kijken. „Daar kreeg ik oog voor kunst, omdat ik me bewust werd van zaken als symmetrie, harmonie en lichtbronnen.” Nog elke dag profiteert de inmiddels seculiere Ex van deze ontdekkingen. „Bij het kiezen van kunstwerken voor de collectie kies je altijd voor kwaliteit. Die leer je onderscheiden door veel te zien, liefst van jongs af aan.” Intussen wordt het vastentrommeltje van Boijmans steeds voller. Het kistje gaat alleen later open dan in zijn jeugd: de laatste drie jaar spande Ex zich in om *Le miroir vivant* (1928) van Magritte aan te kopen van een verzamelaar in New York. „Het lukte niet meteen de eigenaar te overtuigen om het te verkopen. Toen het werk op de Tefaf-kunstreuners in Maastricht werd aangeboden, werden voldoende steunfondsen gevonden om het museum te helpen. We zijn enorm blij dat we dit werk in ons bezit krijgen.”